

NATUR- OG
MILJØKLAGENÆVNET

Rentemestervej 8
2400 København NV
Telefon: 72 54 10 00
nmkn@nmkn.dk
www.nmkn.dk

19. januar 2012 • J.nr.: NMK-510-00167 og NMK-43-00256 • Ref.: JCH

AFGØRELSE

i sag om ulovlig oprensning af Nivå i Fredensborg Kommune

efter vandløbslovens § 54 a og naturbeskyttelseslovens § 3.

Natur- og Miljøklagenævnet stadfæster Fredensborg Kommunes afgørelse af 9. marts 2011 om retablering af Nivås vandløbsbrink og -bund.

Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17 i lov om Natur- og Miljøklagenævnet¹. Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. naturbeskyttelseslovens § 88, stk. 1.

Afgørelsen er truffet af formanden på nævnets vegne, jf. § 9 i lov om Natur- og Miljøklagenævnet.

---

¹ Lov nr. 483 af 11. maj 2010 om Natur- og Miljøklagenævnet med senere ændringer.

Klagen til Natur- og Miljøklagenævnet

Natur- og Miljøklagenævnet må forstå klagen sådan, at klager stiller spørgsmålstejn ved, om de af kommunen stillede vilkår er i overensstemmelse med det regulativ, der gælder for Nivå. Klager vil foretage en opmåling af åen for at registrere og konstatere, hvorledes åens tilstand er i forhold til det regulativ og de tvær-, dybde- og længdeprofiler, der i henhold til åens regulativ skal være på den omhandlede strækning.

Sagens oplysninger

Sagen startede ved, at en af Fredensborg Kommunes åmænd ifølge besigtigelsesnotat af 14. januar 2011 den 12. januar 2011 havde set, at ejeren af ejendommen matr.nr. 7b Niverød By, Karlebo, havde gravet i åbrink og åbund på Nivå. På besigtigelsen den 14. januar 2011 konstaterede kommunen, at der var gravet på en ca. 55-60 m strækning og at det opgravede materiale lå på åens bred. I besigtigelsesnotatet er indsat billeder af gravesporet i åbrinken og åbunden. Af notatet fremgår, at vandløbet er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 og at gravearbejdet er en grov tilsidesættelse af loven. Det fremgår, at ejer ikke har søgt om dispensation til at udføre gravearbejdet.

Ejendommen ligger i landzone med skel i Nivå, der er et § 3-beskyttet, offentligt vandløb.

Den 20. januar 2011 meddelte Frederiksborg Kommune ejeren af ejendommen en standsningsmeddelelse samt varsel om påbud om reetablering. Samtidig foretog kommunen partshøring.

Det fremgår af brevet, at kommunen påbyder ejeren straks at standse gravningen i Nivå og på vandløbsbrinken, jf. naturbeskyttelseslovens § 73, stk. 5, og vandløbslovens § 54 a. Kommunen anfører, at den udførte regulering anses for at være en ændring af vandløbets fysiske tilstand samt en tilstandsændring af en beskyttet naturtype i strid med naturbeskyttelseslovens § 3. Kommunen har hverken givet dispensation efter naturbeskyttelsesloven eller godkendelse efter vandløbsloven hertil. Der er derfor tale om et ulovligt forhold, hvor vandløbslovens § 16, § 17 og § 69 samt naturbeskyttelseslovens § 3 overtrædes.

Det fremgår videre, at kommunen ved besigtigelsen kunne konstatere, at der var fjernet strømkoncentratorer i form af store kampesten, i tillæg til afgravningen af åbunden og åbrinken. Ejeren af ejendommen var ved besigtigelsen blevet givet et mundtligt standsningspåbud.

Om Nivå fremgår, at der er tale om et offentligt vandløb, som er højt målsat. Åen er gyde- og yngelopvækstområde for laksefisk.

Det fremgår videre, at kommunen i september 2010 havde besigtiget vandløbsstrækningen med formanden for Nivå Ålaug for at drøfte, hvordan drænet på den tilstødende mark nord for åen kunne forlænges ned til åen. Det blev aftalt, at forpagteren af marken (klageren i denne sag) kunne forlænge det eksisterende drænudløb ned til åen under hensyntagen til, at arealet tidligere har haft fri dræningsret. Der blev således givet tilladelse til et arbejde, der sikrede det eksisterende drænudløb og ikke til en regulering af vandløbet. Slutteligt fremgår, at det er kommunens vurdering, at det udførte gravearbejde er betydeligt mere omfattende end det oprindeligt aftalte.

I brevet varslers Frederiksborg Kommune, at den agter at give klager et påbud om at reetablere vandløbsbrinken og -bunden, hvor afgravningen har fundet sted. Som begrundelse for at kræve fysisk lovliggørelse henviser kommunen til, at reguleringen er til skade for miljøet/målopfyldelse i vandløbet

og at vandløbet er beskyttet i henhold til naturbeskyttelseslovens regler. Videre følger vilkår for retablering af vandløbsbrink og -bund samt en frist for retablering.

Herefter følger et afsnit om partshøring, hvor kommunen oplyser om retten til at udtale sig og angiver, at et indlæg til sagen skal være kommunen i hænde senest den 4. februar 2011.

Klager bemærkede hertil i brev af 3. februar 2011, at han har en aftale med Fredensborg Kommune om, at han selv kunne foretage oprensning af vandløbet, da kommunen ikke havde ressourcer hertil. Videre fremgår, at det var aftalt med kommunen, at de oprensede sten ville blive tilbagelagt i åen, når vandstanden og færdslen på arealerne tillod det og at der skulle etableres en søgegrøft med det formål at lokalisere den nøjagtige placering af drænrørene. Klager afviser endvidere at have foretaget en uddybning af vandløbet i strid med regulativet, da der ikke kræves tilladelse til at oprense aflejret sediment, når dette blot sker til regulativmæssig bund.

I brev af 14. februar 2011 bekræftede formanden for å-lauget for Nivåen klagers opfattelse af hændelsesforløbet.

Hertil bemærkede kommunen den 16. februar 2011, at forløbet efter kommunens opfattelse var det, at der skulle foretages en besigtigelse, når vejret tillod det, med henblik på klarlæggelse af skadesomfanget og fastlæggelse af krav til etablering. Kommunen var enig i, at der var indgået aftale med klager om, at han skulle søge drænrørene lokaliseret. Derimod var kommunen ikke enig i, at der var indgået en aftale med klager om, at han selv kunne oprense vandløbet. Kommunen henviser til, at den i 2009 lovede at opmåle åen for at vurdere, om der var behov for oprensning. Ved en opmåling i 2010 blev det konstateret, at dette ikke var tilfældet. Opmålingen er dateret 30. september 2010, og er udført af Orbicon.

Den 9. marts 2011 traf Fredensborg Kommune afgørelse om, at Nivås vandløbsbrink og -bund skulle retableres inden 15. august 2011 på følgende måde:

1. Vandløbet skal retableres i henhold til regulativet med hensyn til bundkoter, skråningsanlæg mm. Dette skal dokumenteres ved hjælp af efterfølgende opmåling med angivelse af koter. Entreprenøren som skal udføre retableringen skal have erfaring med anlægsarbejde ved/i vandløb.
2. Retableringen må kun ske i perioden 1. juni til 15. august 2011.
3. Brinken skal for at kunne undgå erosion opbygges af store sten og risfaskiner. Bagfyldning skal ske med det opgravede materiale eventuelt suppleret med tilsvarende ren jord, der kan tåle påvirkning af vand.
4. Brinken skal tilsås med en enggræsblanding.
5. Efterfølgende skal selve vandløbsbunden retableres til regulativmæssig kote ved udlæg af gydegrus. Det opgravede materiale vil blot skylle væk, hvis det udlægges igen.
6. Slutteligt skal der udlægges store sten som strømkoncentratorer.
7. Anlægsarbejdet må ikke give anledning til transport af jord, sand eller andre uacceptable forhold i Nivå.

Inden retableringen påbegyndes skal indsendes en skitse – som beskriver retableringen af vandløbsstrækningen – til kommunen til godkendelse. Der vil også blive stillet vilkår om, at kommunen skal overvåge retableringsarbejdet. Den tilførte rene jord skal forinden udlægning godkendes af kommunen.

Vi betragter påbuddet som efterkommet, hvis vandløbet retableres, så det fremstår med samme skråningsanlæg og bundbredde som det intakte vandløb op- og nedstrøms den ulovligt opgravede strækning. Ligeledes skal vandløbet anlægges med jævnt skrånende fald på den berørte strækning. Retablering skal ske, så vandløbet opfylder den i regulativet beskrevne

skikkelse, hvilket skal dokumenteres med kontrolmåling af landinspektør eller lignende fagperson. Der skal ske opmåling af bundkoter til dokumentation af jævnt fald på strækningen samt overholdelse af regulativets bundkoter.

Afslutningsvist fremgår, at påbuddet er meddelt med hjemmel i vandløbslovens § 54 og naturbeskyttelseslovens § 73, da der er tale om ulovlige forhold efter vandløbslovens § 16, § 17 og § 69, samt naturbeskyttelseslovens § 3.

Natur- og Miljøklagenævnets bemærkninger og afgørelse

Den påklagede afgørelse er truffet i medfør af vandløbslovens § 54 og naturbeskyttelseslovens § 73, stk. 5.

Afgørelser efter naturbeskyttelseslovens § 73, stk. 5, kan ikke påklages til Natur- og Miljøklagenævnet, jf. lovens § 78, stk. 1. Spørgsmålet, om der foreligger et ulovligt forhold i forbindelse med en afgørelse truffet efter § 73, stk. 5, kan dog påklages.

Afgørelser efter vandløbslovens § 54 er omfattet af den almindelige klageadgang i lovens § 80, stk. 1.

Naturbeskyttelsesloven

Natur- og Miljøklagenævnet skal tage stilling til, om fjernelsen af strømkoncentratorerne i form af store kampesten samt afgravningen af åbunden og åbrinken på en strækning på ca. 60 m udgør et ulovligt forhold i naturbeskyttelseslovens forstand.

Efter naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 1, må der ikke foretages ændringer i tilstanden af vandløb eller dele af beskyttede vandløb. Dette gælder dog ikke for sædvanlige vedligeholdelsesarbejder i vandløbet.

Ifølge "Vejledning om naturbeskyttelseslovens § 3 beskyttede naturtyper" (2009) falder f.eks. opgravninger af vandløb, hvor man ud over at fjerne aflejret materiale uddyber vandløbets almindelige leje, samt afgravning af et vandløbs brinker og sider, hvorved vandløbets bundbredde bliver forøget, uden for begrebet sædvanlige vedligeholdelsesarbejder, og kræver således dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3.

Som sagen er oplyst for Natur- og Miljøklagenævnet må det bl.a. på baggrund af den i efteråret 2010 foretagne opmåling af Nivå, der viste, at der ikke var behov for oprensning af vandløbet på den omhandlede strækning, lægges til grund, at afgravningen af brinker og bund samt fjernelse af strømkoncentratorerne udgør en tilstandsændring af vandløbet, som kræver dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3.

Da arbejdet efter det oplyste er igangsat uden forudgående dispensation, jf. lovens § 65, stk. 3, er det Natur- og Miljøklagenævnets vurdering, at der foreligger et ulovligt forhold.

Vandløbsloven

Påbuddet i sagen er meddelt efter vandløbslovens § 54, da det er Fredensborg Kommunes vurdering, at der foreligger ulovlige forhold, jf. lovens § 16, § 17 og § 69.

Efter vandløbslovens § 54, stk. 1, kan vandløbsmyndigheden meddele påbud om genoprettelse af den tidligere tilstand, hvis vandløb, diger, bygværker eller andre forhold omfattet af loven beskadiges, eller hvis der foretages foranstaltninger i strid med loven.

Ifølge vandløbslovens § 17 må vandløb kun reguleres efter vandløbsmyndighedens bestemmelse. Ifølge lovens § 16 forstås ved regulering en ændring af vandløbets skikkelse, herunder vandløbets forløb, bredde, bundkote og skråningsanlæg, medmindre foranstaltningerne er omfattet af kapitel 8 eller kapitel 10.

Ifølge vandløbslovens § 69 må der i landzone i en bræmme på 2 m langs naturlige vandløb ikke foretages dyrkning, jordbehandling, plantning, terrænændring, anbringelse af hegn og opføres bygværker. Tilsvarende gælder øvrige vandløb, der i vandplanen mindst har miljømålet god tilstand eller godt økologisk potentiale. Der kan efter vandløbsloven ikke dispenseres fra dette forbud.

Natur- og Miljøklagenævnet bemærker indledningsvist, at Fredensborg Kommune rettelig burde have udstedt påbuddet med hjemmel i vandløbslovens § 54 a, da kommunen finder, at lovens § 16, § 17 og § 69 er overtrådt. Ulovlige reguleringer og overtrædelser af bræmmebestemmelsen bør således rettelig håndhæves ved brug af § 54 a.

Efter forvaltningslovens § 22 skal en skriftlig afgørelse være ledsaget af en begrundelse, medmindre afgørelsen fuldt ud giver den pågældende medhold. Efter forvaltningslovens § 24 skal begrundelsen blandt andet henvise til de retsregler, i henhold til hvilke afgørelsen er truffet.

Det er Natur- og Miljøklagenævnets opfattelse, at den forkerte henvisning til vandløbslovens § 54 ikke – på trods af den formelle fejl - medfører, at afgørelsen bliver ugyldig, da vandløbslovens § 54 a indeholder fornøden hjemmel til at udstede et påbud om håndhævelse af lovens § 16, § 17 og § 69.

Ifølge vandløbslovens § 54 a skal vandløbsmyndigheden foranledige ulovlige forhold bragt til ophør, medmindre der er tale om forhold af ganske underordnet betydning.

Afgørelser efter vandløbslovens § 54 a kan ikke påklages til Natur- og Miljøklagenævnet, jf. lovens § 80, stk. 1. Spørgsmålet, om der foreligger et ulovligt forhold i forbindelse med et påbud udstedt i medfør af § 54 a kan dog påklages.

Da påbuddet rettelig skulle være meddelt med hjemmel i lovens § 54 a, vil nævnet i overensstemmelse med den begrænsede prøvelsesadgang alene tage stilling til, om der i sagen foreligger ulovlige forhold efter vandløbsloven.

Fredensborg Kommune og klager er uenige om, hvorvidt der mellem parterne er indgået en aftale om at fravige lovens § 31 om, at vandløbsmyndigheden vedligeholder offentlige vandløb. Allerede fordi der ikke for Natur- og Miljøklagenævnet er blevet forelagt dokumenter, der beviser, at en sådan aftale skulle være indgået og da nævnet har ikke mulighed for – via indkaldelse af parter og vidner til afgivelse af forklaring under strafansvar som domstolene – at få afkræftet denne tvivl, må nævnet lægge til grund, at vedligeholdelsespligten påhviler vandløbsmyndigheden.

På baggrund af sagens oplysninger, herunder den oven for refererede opmåling af Nivå i efteråret 2010, finder Natur- og Miljøklagenævnet, at klager har foretaget en ulovlig regulering af vandløbet, jf. lovens § 16 og § 17.

Nævnet finder endvidere, at anbringelsen af det opgravede materiale på åens skrænt udgør en terrænændring i strid med vandløbslovens § 69.

På den baggrund stadfæster Natur- og Miljøklagenævnet Fredensborg Kommunes afgørelse af 9. marts 2011 efter naturbeskyttelsesloven og vandløbsloven om påbud om retablering af Nivås vandløbsbrink og -bund.

Fredensborg Kommune fastsætter ny frist for opfyldelse af påbuddet.

Per Schou Christiansen
Ankechef

/

Jeanette Christensen
Fuldmægtig, cand.jur.

Afgørelsen er sendt til:

- Fredensborg Kommune (sagsnr. 11/3157): fredensborg@fredensborg.dk
- Holtegaard Landbrug v/Jacob Evert, Hammersholt Erhvervspark 32, 3400 Hillerød
- John Stæhr: news@tv-fredensborg.dk